

הפחתה בהתפרצויות אלימות בגן באמצעות חיזוקים דיפרנציאליים של התנהגות אחרת (DRO) ואלטרנטיבית (DRA)

ד"ר סיגל תדהר-פז, BCBA, רינת חפץ-צוקר

תקציר

ילד בן 4, המאובחן עם ASD בתפקוד נמוך, מטופל בתוכנית טיפול ביתית אינטנסיבית ומשולב בגן טרום חובה בשילוב יחידני, הפגין התפרצויות אלימות בגן, וטופל באמצעות שני הליכים של חיזוק דיפרנציאלי: DRO (Differential Reinforcement of Other behavior) ולאחריו DRA (Differential Reinforcement of Alternative behavior). בהליך ה-DRO הילד קיבל חיזוק חיובי עבור כל פרק זמן קבוע מראש, בו לא הופיעו התנהגויות אלימות, ובהליך ה-DRA צבר הילד אסימונים בעקבות ביצוע התנהגויות אלטרנטיביות והחליף אותם בקבלת מחזק. אחרי הפעלת הליך ה-DRO פחתו ההתפרצויות האלימות יחסית לשיעורן ברמת הבסיס, אך בניסיון להביא להפחתה נוספת בהתנהגות, וכדי לשלוט יותר במועד קבלת המחזק על התנהגויות של שיתוף פעולה שונה הליך ההתערבות ל-DRA והפחתה נוספת נצפתה בשכיחות מקרי האלימות בגן.

נבדק

ילד בן 4, שאובחן בגיל 3 עם ASD בתפקוד נמוך, ומטופל בתוכנית התנהגותית אינטנסיבית. הוא משולב בגן טרום חובה בליווי סייעת צמודה, המלווה אותו בכל פעילויות הגן, ומקבל טיפול פרטני בביתו כל יום כ-4 שעות במהלך אחר הצהריים. לילד מוטיבציה נמוכה לעסוק בפעילויות השונות בגן, ולפני תחילת ההתערבות הגיב לרוב באלימות לדרישות לפעילות בגן בסיטואציות שונות, מה שהפריע לשילובו במסגרת החינוכית הרגילה.

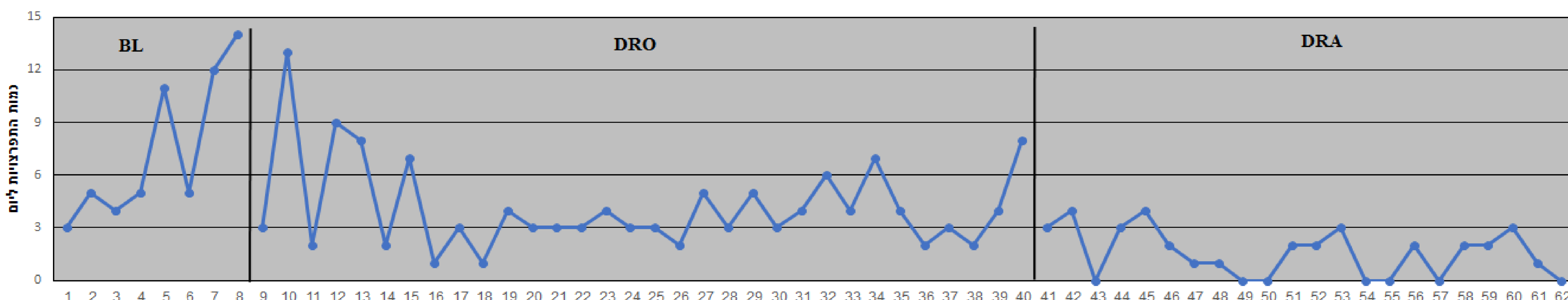
התערבות

התנהגות המטרה - התפרצויות אלימות כללה ביצוע או ניסיון לבצע: משיכת שיער, העפת משקפיים לאחריים, שריטות, צביטות, זריקת חפצים, הרבצה, והתנגדות פיזית לדרישה. נתוני רמת הבסיס נאספו במשך מספר ימים בזמן שהותו בגן. לאחר מכן, הופעלה תוכנית התערבות: חיזוק דיפרנציאלי של התנהגות אחרת (DRO-Differential Reinforcement of Other behavior). בהליך זה ניתן לילד חיזוק עבור כל פרק זמן קבוע (15 דקות) בו לא הופיעה התפרצות אלימה. במסגרת ההליך הופעל טיימר, ועם צלצול הטיימר הילד חוזק מילולית ובאינטונציה מתלהבת על השתתפות יפה בפעילות בה עסק באותו רגע, וקיבל חטיף קטן לבחירתו (במבה, גריסיני, בייגלה) בחדר נפרד ופרטי בגן. כשהתרחשה התפרצות נאמר לילד בקצרה שהתנהגותו לא נאותה (למשל, "לא מרביצים"), הטיימר נעצר והופעל מחדש, והוא הוחזר מיד לדרישה. לאחר הפחתה בשכיחות ההתנהגות, ובניסיון להביא להפחתה נוספת, הופעל הליך DRA (Differential Reinforcement of alternative behavior) מה שאיפשר שליטה גבוהה יותר בתזמון מתן החיזוק. הילד חוזק באסימונים (כוכבים) על התנהגויות נאותות של מכוונות למשימה: ביצוע הוראות, ביצוע המשימה בהתאם, פעולות שהילד יוזם, שקט מוטורי וורבלי ומכוונות חברתית: יוזמה ותגובה חברתית. הכוכבים ניתנו בתדירות של כוכב בערך כל 4 דקות. לאחר צבירת 10 אסימונים הילד קיבל חיזוק חיובי דומה לזה שבהליך ה-DRO – שבח וחטיף לבחירתו, וחיזוק נוסף של הפסקה בדרישה (חיזוק שלילי), בה צפה בסרטון לבחירתו בטלפון של המשלבת למשך כ-2 דקות (חיזוק חיובי).

תוצאות

לאחר הפעלת הליך ה-DRO פחתו ההתפרצויות האלימות יחסית לשיעורן ברמת הבסיס. עם שינוי ההליך ל-DRA כדי לאפשר שליטה גבוהה יותר במועד קבלת המחזק, נצפתה הפחתה נוספת בשכיחות ההתנהגות עד לשיעורים נמוכים משמעותית בהשוואה לשיעוריה ברמת הבסיס.

תרשים: שכיחות התפרצויות אלימות בגן

סיכום ומסקנות

בהתערבות המוצגת הודגם כי הליך DRO והליך DRA הפחיתו שניהם התפרצויות אלימות בגן אצל ילד בן 4 עם ASD המשולב בגן רגיל. ניתן להסיק מכך כי התערבות חיובית של חיזוק דיפרנציאלי בה ניתן חיזוק להתנהגות אחרת או להתנהגות אלטרנטיבית להתנהגות המפריעה עשויה להפחית ביעילות קשיי התנהגות.